

IRODALOM.

Erdélyi Gazdaságtörténeti Szemle. Az «Erdélyi Gazda» rendes külön rovata, Kolozsvár.

Az erdélyi gazdasági egyesület hivatalos közlönye, a már huszonkilenczedik évfolyamát élő «Erdélyi Gazda» című havi folyóirat a múlt év végén azon dicséretes határozatot hozta, hogy állandó külön rovatot nyit a gazdaságtörténelem számára. A folyóirat szerkesztője: Tokaji László azon helyes elvből indul ki, hogy a régi idők gazdasági viszonyaira vonatkozó közleményeknek a modern gazda is hasznát veheti, sőt gyakorlati kérdésekben is tanuságos utmutatást merithet belőlük. Ez tökéletesen igaz s a szerkesztő csakugyan nem egyedül a tudomány, hanem a gazdaközönség érdekeit szolgálja, midőn a múlt gazdasági állapotairól a jelent tájékoztatni igyekszik. A legőszintébb örömmel üdvözljük tehát a szerkesztőt s régi, jeles folyóiratának ez új rovatát, mely természetesen első sorban a Királyhágón tuli országrész közzgazdasági multjának megvilágítását tűzte ki feladatául. Őszintén kívánjuk, hogy minél nagyobb sikert érjen el, hisz épen Erdély az, a hol e téren roppant munkakör kínálkozik, mert a történelmi fejlődés ott egészen sajátos közzgazdasági viszonyokat hozott létre. A századok e viszonyok földériteése terén is régóta nagy sikerrel működnek s a királyföldet illetőleg, kétségkívül számottevő eredményt értek el. Ellenben az ottani magyarság idevonatkozó viszonyainak ismerete körül, sajnos, eddig még vajmi kevés történt, pedig ezek is rendkívül érdekesek s megvilágításuk nemzetí történelmünk számos, igen nevezetes mozzanatát fogja megértetni s azon okokat is felfogja tárni, melyek Erdély mai szociál-gazdasági és nemzetiségi állapotait előidézték. Leginkább gazdasági okokra vezethető vissza, hogy Erdélyt az oláhság annyira ellepte s hogy még a székelyek földjének bizonyos részeiben is tulsulyra emelkedett. A székely kivándorlás szintén gazdasági kérdés nemcsak ma, hanem réges-régóta. Különbén is magyaroknak és székelyeknek mindig főfoglalkozásuk volt a földmívelés vagy a talajviszonyokhoz képest az állattenyésztés. A bányákban ősrégi idők óta ássák az aranyat-ezüstöt, a hegyek telvék értékes érczékkel, a drága sóval; a bortermelés mindig

igen jó hírben állt. Úgy látszik a dohánytermelés előbb lett általánossá az erdélyi, mint a magyar részeken. Elég az hozzá, hogy e bérczes országnak igen érdekes és fölöttébb tanuságos gazdasági multja van, melyet legeslegnagyobb részében még teljes homály borít. Van tehát az új vállalatnak elég nagy tere a működésre s habár itt nem is új vállalatról, hanem csak egy régi, közhasznu folyóirat új rovatáról van szó, mely egy-egy számában csak 6—8 oldalt szentelhet a multnak, mégis melegen üdvözöljük az új kezdeményezést. Bármi szűkre van tere szabva, bármi csekély anyagot fog felszínre hozni, ezzel is mindenesetre szolgálatot tesz a tudománynak, mely eddig épen ez irányban aránylag kevés tájékozást merithet történelmi kutfőinkből. Eddig a vállalatnak három füzetét kaptuk az új rovatból, mely mindegyikben nagyon tanuságos közleményeket tartalmaz. Dr. Szádeczky Lajos, egyetemi tanár Gyergyó-Ujfalu székely község 1581-iki szabályrendeletét (akkor törvénynek nevezték) a mezei kártételekről, továbbá Bethlen Gábor fejedelem 1623-iki utasítását, fogarasi uradalmának udvarbírája számára (különösen érdekes az *istállók építéséről* szóló rész) közli, Veress Endre a Szamosfalván 1589—90-ben folyó gazdálkodásról ad egykoru feljegyzéseket, ifjabb Lészai Ferencz pedig a mult századi jobbágyviszonyok ismeretéhez nyújt adalékot, míg Barabási István kétszáz éves béreskönyvet mutat be Marosszékből. Mindegyik közlemény a mult egy-egy nagyfontosságú mozzanatának megvilágítását segíti elő s őszintén kívánjuk, hogy e derék folyóirat állandóan s minél nagyobb sikerrel folytassa e téren működését. Anyagnak bizonyára nem lesz hiányában, mert nemcsak a köz-, hanem a magánlevéltárak is töméntelen értékes kincsrejtegenek magokban, melynek megismertetése, vagy közzététele a nemzeti tudománynak nagy hasznára fog szolgálni.

A—y.

Békésvármegye története. Magyarország ezredéves fennállásának ünnepén Békés vármegye törvényhatósági bizottságának megbízásából írta Dr. *Karácsonyi* János. Második és harmadik kötet. Kiadja Békés vármegye közönsége 1896.

A jeles munka első kötetéről még a mult évben megemlékezünk s megérdemlett elismeréssel emeltük ki, hogy szerzője nem csupán az általános politikai történelem szempontjából gyarapítja tudásunkat a multról, hanem a nemzeti polgárosodás minden mozzanatára kiterjeszti figyelmét s a gazdasági élet menetét is fölötte tanuságosan világítja meg. Azóta — még a millenium évében — megjelent munkájának két befejező kötete is, melyek egyike a vármegye területén levő összes — habár ma meg is szűnt — községek történetét, másika meg a vármegye élő vagy kihalt nemes családainak multját ismerteti. Hangya szorgalommal szedte össze szerző a kiadott kutfőkből, kivált azonban a legkülönbözőbb levéltárakból az anyagot. Kutatásait